

БИБЛИОТЕКАРСТВО И НАЦИОНАЛНИ КУЛТУРНИ ИДЕНТИТЕТ

(Борјанка Трајковић, *Библиотека и културно наслеђе*, Сомбор:
Педагошки факултет у Сомбору Универзитета у Новом Саду, 2016)

DOI 10.7251/FILN1719207L

У овој раду дајемо осврт на дугогодишњи истраживачки рад Борјанке Трајковић, редовног професора на Катедри за библиотекарство Педагошког факултета у Сомбору Универзитета у Новом Саду, аутора три монографије и већег броја научних радова из области библиотекарства, теорије библиографије, историје књиге и књижевне и културне историје српског народа. Настао је поводом њене најновије студије *Библиотека и културно наслеђе* у издању Педагошког факултета у Сомбору, Универзитета у Новом Саду 2016. године.

Студија је настала као плод једног интензивног и истраживачки продуктивног дужег временског периода, а поводом ауторкиног интересовања за књигу, судбину библиотека и културно наслеђе српског народа. Радови из ове публикације повремено су објављивани у периодици и најчешће су писани по тематским захтјевима научних и стручних скупова. Разврстани су у цјелине по сродности садржаја. Књига се састоји од три тематске цјелине, односно поглавља: „Библиотечки и библиографски простори“, „Личности и удружења“ и „Кашиковићи и Босанска вила“.

Прво поглавље „Библиотечки и библиографски простори“ чине текстови теоријског и истраживачког карактера који се односе на професију библиотекара, школске библиотеке и библиографију.

У радовима који се односе на професију библиотекара, ауторка јасно указује на значај ове професије, која је свуда у свијету уважена и поштована. Библиотекар је представљен као једна мултидисциплинарна професионална категорија. Он обавља много важних послова који су темељи интелектуалног одрастања личности. Као такав он представља друштвено одговорног и поузданог партнера у изградњи модерног друштва. Ауторка запажа да су од свих врста библиотека школске библиотеке најзапостављеније, како својом функцијом тако и у процесу осавремењавања. Библиотекари својим активностима могу да допринесу бољем и успјешнијем раду библиотека. Једна од тих активности је и информацијска писменост, односно способност како и на који начин доћи до тачне информације коришћењем нових технологија. Информационе вјештине се могу развити једино на темељу читалачких вјештина, што значи да дијете које је активни читалац има огромну почетничку предност од пасивних читалаца без

обзира на којем медијуму се информација јавља. Стратешки правац развоја постојећих школских библиотека, како примјећује ауторка, требало би да иде ка функционалном трансформисању застарјелог система у модерне библиотечко-информационе центре, који ће бити озбиљна подршка у остварењу васпитно-образовног процеса у складу са захтјевима и потребама савременог информатичког друштва.

Већи број текстова у првом поглављу посвећен је библиографији која је по ријечима ауторке „[...] као наука недељива од књиге и стваралаштва“ (стр. 7). Библиографија је представљена као „организовани универзум информација“. Циљ библиографије је да окупи у суштини исте информације, а да раздвоји оне које се унеколико разликују, да координира са прошлошћу и да користи све предности савремених технологија. Говорећи о значају текуће националне библиографије ауторка закључује да „систематским пописом наших штампаних публикација, од најстаријих до најсавременијих издања, отварамо себи пут у друштво оних народа којима цивилизацијски и по културном наслеђу припадамо“ (стр. 44). Нису заобиђене ни најзначајније личности које су се бавиле изградом националне текуће библиографије као што су: Стојан Новаковић, Јован Бошковић, Данило А. Живаљевић, Павле Поповић, Људмила Михаиловић-Мрваљевић, Урош Џонић, Ристо Одавић, Михаило Подољски и Бошко М. Вељковић. Будући да је Борјанка Трајковић била дугогодишњи члан Уређивачког одбора и главни редактор 18. и 19. тома *Српске библиографије: књиге 1886–1944*, нашу библиографску историографију обогатила је са два значајна прилога: „Српска библиографија: књиге 1886–1944 и српски књижевници – свршени правници“ и „Извори грађе за српску библиографију књиге 1886–1944“. На крају првог поглавља у тексту „Библиографски путокази професора Војислава Максимовића“ ауторка веома исцрпно анализира обиман библиографски рад академика Максимовића, који је теоријски и методолошки утемељио библиографију као науку на нашим просторима.

Друго поглавље „Личности и удружења“ посвећено је значајнијим претходницима у научном стваралаштву и улози и значају српских просвјетних и културних друштава.

Први од научних прегалаца представљен је архимандрит Нићифор Дучић (1832–1900). Поред биографије, истакнут је његов допринос у развоју библиотекарства. Нићифор Дучић је шест година, од 10. октобра 1880. до 15. маја 1886, био на челу Народне библиотеке и Народног музеја у Београду. Остао је упамћен као један од најзначајнијих прегалаца на прикупљању и очувању српске писане ријечи.

Друга значајна личност је Милорад Павловић-Крпа (1865–1957), угледни професор, даровит књижевник, талентован новинар, уредник, ратни хроничар и обавјештајца. Осим занимљивог и бурног животописа, истакнут је његов посао обавјештајца у тајној мисији у Босни и Херцеговини за

вријеме аустроугарске окупационе власти.

Трећа значајна личност је игуман Дионисије Миковић (1861–1941), свештеник публициста, књижевник етнограф, национални радник и борац за ослобођење и уједињење Срба. У раду је представљен као један од истакнутих сарадника сарајевског часописа *Босанска вила* (1885–1914).

Посљедњи припадник научног стваралаштва је Васиљ Поповић (1887–1941), српски историчар. Анализиран је његов лексикографски рад у *Народној енциклопедији српско-хрватско-словеначкој*, чији је идејни творац, директор и уредник био Станоје Станојевић (1874–1937).

Од културних друштава спомињу се српска пјевачка друштва у Херцеговини у вријеме аустроугарске окупације, а то су: „Свети Сава“ (1887) у Фочи, „Гусле“ (1888) у Мостару, „Застава“ (1891) у Невесињу и „Соко слободе“ (1892) у Требињу. Ова друштва су чинила културне, друштвене и националне центре у Босни и Херцеговини и имала су немјерљив значај у очувању националне свијести српског народа под туђинском влашћу или како ауторка закључује „својим просветним и патриотским радом, она су давала наду, била су народно уточиште и она духовна снага која је стамено чувала језик, писмо, националну књижевност и културу“ (стр. 155).

Треће поглавље у књизи насловљено је „Кашиковићи и *Босанска вила*“. Из ових текстова можемо сазнати доста о угледној сарајевској породици Кашиковић, о њеном ангажовању за излагање најзначајнијег часописа *Босанска вила* (1885–1914), прегалаштву и раду на јачању националног културног идентитета, очувању и његовању српског језика и писма и много тога што је у служби образовања и просвјешћавања. Овом тематиком ауторка се и раније бавила и она је била предмет истраживања њене докторске дисертације, која је публикована у монографији *Никола Т. Кашиковић: живот и дјело*.

Књига је на крају употпуњена кратком биографијом и селективном библиографијом радова др Борјанке Трајковић. Селективна библиографија радова доноси нам податке о времену настанка ових текстова и називу публикација у којима су објављени.

Због свега досада наведеног, књига *Библиотека и културно наслеђе* др Борјанке Трајковић, вишеструко је значајна и корисна. Теме као што су: библиотечка професија, библиографија, знамените личности из српске прошлости, српска пјевачка друштва и српске новине и часописи са краја XIX и почетка XX вијека, чине ову књигу предметом интересовања широког круга реципијената, и то не само из научне јавности, већ и за ширу популацију која се интересује за развој библиотекарства и националног културног идентитета. Ова ће књига, сигурно, бити изазов и подстицај за продубљивање научних тумачења и сазнања оvdје обрађених питања.

Бојана Ласица